

Statnett 14. september 2026

Statnetts ref: 2026/92-15

KONSEPTVALGUTREDNING HELGELAND-SVERIGE - STATNETTS KOMMENTARER PÅ MOTTATTE INNSPILL

Statnett presenterte konseptvalgutredning (KVU) Helgeland-Sverige i dialogmøte i Mosjøen 12. mars 2026. I tillegg gjennomførte vi i samarbeid med Linea eget møte med reinbeitedistriktene i området 12. februar.

Vi har i etterkant av dialogmøtene mottatt 6 innspill til konseptvalgutredningen; fra Svabo Industrinett (SIN), Mo Industripark (MIP), Rana kommune, SMA Mineral AB, Nscale og Nordland Fylkeskommune. Innspillene er i sin helhet vedlagt KVUen. Vi takker for gode og nyttige innspill. I dette notatet gir vi våre tilbakemeldinger på innspillene som er kommet.

Innspillene til KVUen kan i hovedsak oppsummeres i fem punkter:

- Støtte til økt nettkapasitet mellom Helgeland og Sverige med 420 kV forbindelse, basert på behov for økt nettkapasitet inn til Helgeland. Statnett bes om å prioritere fullføring av tiltaket så raskt som mulig.
- Bør vurdere å beholde dagens 220 kV forbindelse i tillegg til å bygge ny 420 kV forbindelse.
- Bør vurdere Rana som punkt for tilknytning på norsk side, og da vurdere alternative steder for kryssing av riksgrensen.
- Verdien av nytt forbruk kan være høy, og må inngå i analysene
- Kulturfaglige innspill

I tillegg er det noen mer generelle innspill, som ikke omhandler denne KVUen spesifikt:

- Planlegging og gjennomføring av netttiltak for økt kapasitet går for sent i forhold til behovet, og det etterlyses raskere fremdrift for å sikre regional industriell vekst.
- Problemstilling at modne prosjekter som kan realiseres raskt stilles bak i kapasitetskøen.

Innspill fra reinbeitedistriktene ble gitt i møtet 12.februar 2026 og i dialog over telefon.

Støtte til økt kapasitet Helgeland - Sverige, og ønske om rask realisering

Svabo Industrinett (SIN), Mo Industripark (MIP), Rana kommune, SMA Mineral AB og Nscale er i sine innspill tydelige på at de støtter tiltaket for økt kapasitet mellom Helgeland og Sverige med 420 kV forbindelse.

Det poengteres i innspillene at tiltaket er avgjørende for å muliggjøre ny industriutvikling og for å styrke Norges konkurransekraft, da dagens nettkapasitet dekker kun en mindre del av behovet. I tillegg argumenteres det med at økt nettkapasitet mellom Helgeland og Sverige gir bedre utnyttelse av vannkraft-ressursene, økt forsyningssikkerhet og mer fleksibilitet i det norske kraftsystemet. Det fokuseres på samfunnsøkonomisk og sikkerhetspolitisk rasjonalitet. I flere innspill poengteres behovet for at tiltak kommer på plass raskt, da det er mange modne forbruksplaner som nå venter på kapasitet. Statnett oppfordres til parallellkjøring av prosesser eller andre virkemidler for raskest mulig fremdrift.

Statnetts kommentar:

Innspillene er godt i samsvar med Statnetts vurderinger. Våre analyser viser et tydelig behov for økt nettkapasitet inn til Helgeland, og at 420 kV forbindelse mellom Helgeland og Sverige har høy nytte og er samfunnsøkonomisk rasjonell. I tillegg til å legge til rette for økt forbruk, viser analysene at tiltaket har svært høy markedsnytte som følge av reduserte flaskehalser og prisforskjeller, og fører til bedre utnyttelse av kraftressursene på begge sider av grensen.

Tiltaket har høy prioritet i Statnett. Tiltaket er et samarbeidsprosjekt med Svenska Kraftnät (SvK), da det også må bygges mye ny ledning i Sverige. Statnett og SvK har godt samarbeid, og felles interesse om å gjennomføre tiltaket. Imidlertid er tiltaket høyere prioritert i Statnett. Dette har sammenheng med at SvK har behov for å gjennomføre flere andre nettforsterkningstiltak før eller i sammenheng med økt kapasitet Sverige-Helgeland. Videre er nytten av tiltaket høyere for Norge enn for Sverige. Statnett og SvK vil ha et videre samarbeid ut over høsten for å bli omforent om videre løp og fremdriftsplan. Basert på erfaring og dialogen med SvK vurderer vi det nok som lite sannsynlig at den nye 420 kV forbindelsen vil kunne komme i drift før 2037.

Statnett ser det ikke som realistisk at nettinvesteringer alene, uten ny kraftproduksjon, kan legge til rette for tilknytning av alle forbruksplanene på Helgeland. Det er per nå mange modne forbruksplaner som i sum utgjør et betydelig volum, mens det er lite modne planer om ny kraftproduksjon. Ved stor forbruksøkning er det avgjørende at det finnes kraft tilgjengelig på Helgeland og/eller for transport inn til Helgeland. En ensidig stor forbruksøkning i området vil medføre stort importbehov og høye kraftpriser, som vil gi andre incentiver til forbruk og produksjon.

Vurdere å beholde dagens 220 kV i tillegg til å bygge ny 420 kV forbindelse

SIN og MIP anbefaler Statnett å vurdere å beholde eksisterende 220 kV forbindelse i tillegg til å bygge ny 420 kV forbindelse med tilkobling i Rana. Dette begrunnes i større kapasitetsbehov og beredskapshensyn.

Statnetts kommentar:

Statnetts vurdering er at en slik løsning ikke nødvendigvis vil gi ytterligere kapasitet inn til Helgeland. Å beholde dagens 220 kV ledning med lav kapasitet i parallell med en ny 420 kV ledning med høyere kapasitet, vil gi snitt med utfall av ny 420 kV ledning mot den svake 220 kV ledningen, hvor den svakeste ledningen begrenser kapasiteten. Det er derfor trolig at en slik løsning ikke vil gi den ønskede kapasitetsøkningen av ny 420 kV ledning, men holde kapasiteten inn til Helgeland rundt dagens nivå.

Av beredskapshensyn kan det å beholde dagens 220 kV ledningen være hensiktsmessig. Å beholde dagens 220 kV ledning som en reserve har vi ikke analysert i denne KVUen. Vi vurderer det som mindre sannsynlig å få støtte til en slik løsning, da løsningen vil innebære betydelig større konsekvenser for natur/miljø, både på norsk og svensk side, og områdene ledningene vil gå gjennom er vurdert til høy verdi. En slik løsning må også være i samarbeid med SvK.

Vurdere Rana som punkt for tilknytning på norsk side

SIN har gitt innspill om at transmisjonsnett på Helgeland bør organiseres rundt noen få sterke knutepunkt. Og har videre gitt innspill om at dagens Rana transmisjonsnett-stasjon, eller fortrinnsvis ny 420 kV stasjon i tilknytning Svabo Industripark, vil være gunstig punkt for tilknytning av ny 420 kV ledning mellom Helgeland og Sverige. Det bør i sammenheng med dette vurderes å krysse riksgrensen lenger nord enn dagens ledning. Det argumenteres med at:

- med tilknytning i Rana vil man kunne unngå å bygge ny 420 kV mellom Rana og Nedre Røssåga, som inngår som en del av Statnetts plan for området.
- at alle trasealternativer medfører miljøinngrep, og forskjellene mellom alternativene vurderes som marginale på overordnet nivå sammenlignet med den betydelige samfunnsnyttens tiltaket gir.

Rana kommune forventer at trasé til Nedre Røssåga som tilknytningspunkt vil ha lavest byggekostnader og minst inngrep i natur, miljø og for reindrift, og at dette bør tillegges stor vekt.

Statnetts kommentar:

Statnett har i mulighetsstudien i KVUen vurdert tilknytning av ny 420 kV forbindelse Helgeland-Sverige i Rana, Nedre Røssåga (som i dag), Marka eller Trofors. Med unntak av Trofors er dette sterke punkter i nettet, som rent systemmessig kan være aktuelle.

Våre vurderinger tilsier at Rana og Trofors er mindre samfunnsøkonomisk rasjonelle alternativer enn Nedre Røssåga og Marka.

Rana er vurdert som mindre samfunnsøkonomisk rasjonelt tilknytningspunkt som følge av en lengre trasé, som gir høyere investeringskostnader og større naturinngrep i nye områder. Dersom vi i størst mulig grad skal følge dagens trasé vil en tilknytning i Rana i praksis innebære at vi går forbi Nedre Røssåga, som er et sterkt punkt i nettet. Statnett deler ikke oppfatning til SIN om at ny 420 kV mellom Rana og Nedre Røssåga kan unngås dersom Sverige-forbindelsen tilknyttes i Rana.

Våre analyser ifm. KVV Helgeland viste at en sannsynlig utvikling med mye nytt forbruk på Helgeland og videre nordover i NO4 gjør det rasjonelt med et dublert 420 kV transmisjonsnett nord-sør mellom Rana og Midt-Norge, via transmisjonsnettstasjonene Nedre Røssåga og Marka, i tillegg til 420 kV Helgeland-Sverige. Dette vil gi et sterkt nett på Helgeland med kapasitet til mye nytt forbruk og også ny kraftproduksjon. Med dette sterke transmisjonsnettet vil det rent systemmessig være liten forskjell på om ledningen tilkobles i Rana, Nedre Røssåga eller Marka.

Det er i studien vurdert om det kan være aktuelt at Sverige-forbindelsen krysser grensen andre steder enn dagens 220 kV ledning, dvs. ikke går via Ajaure. Vi har vurdert at dette vil gi betydelig større konsekvenser for natur/miljø på norsk side, med inngrep i nye områder. I dialog med Svenska Kraftnät (SvK) har vi forstått at SvK ikke vurderer det som aktuelt med helt nye trasealternativer på svensk side, på grunn av naturinngrep i nye områder og på grunn av tilknytning av eksisterende kraftverk på svensk side.

Statnett erfarer at konsekvenser for natur-/miljø tillegges stor vekt, og har større fokus nå enn tidligere. Vi vurderer at dette er forhold som må belyses og tas hensyn til i vurderingene og i valget mellom alternativene.

Verdien av nytt forbruk kan være høy og må inngå i analysene

Nscale poengterer i sitt innspill at en vesentlig del av nytten av nettinvesteringen er knyttet til realisering av nytt forbruk, og at verdien av energi brukt til AI-fabrikken gir svært høy verdiskaping. Det er derfor viktig at verdien av nytt forbruk inngår i analysene som prissatt virkning, alternativt at den vektlegges i høyeste kategori.

Statnetts kommentar:

Statnett har inkludert verdien av nytt forbruk som en ikke-prissatt virkning i den samfunnsøkonomiske analysen, i henhold til verdimatrisemetoden. For konseptene med ny 420 kV Helgeland-Sverige har vi verdsatt denne virkningen til "Middels positiv (+)".

Tiltaket vil legge til rette for en større forbruksvekst i Nord-Norge. Økt kapasitet med Sverige demper prisøkningen som følger av en ensidig stor forbruksvekst og svakere

energibalanse i Nord-Norge. Videre vil ledningen øke grensen for hva vi beregner som driftsmessig forsvarlig forbruksvekst uten ny lokal produksjon i Helgeland. I KVV Helgeland beregnet vi denne økningen til å være 700 MW.

Dersom 2000 MW forbruk realiseres uten at det samtidig kommer særlig ny kraftproduksjon, snus dagens energioverskudd i Nord-Norge til et underskudd på ca. 8 TWh. Økt nettkapasitet med Sverige vil dempe prisøkningen som følge av stor forbruksøkning, men selv med økt nettkapasitet med Sverige viser våre analyser kraftpriser i Nord-Norge som blir høyere enn i SE2 og i Sør-Norge. Det er så langt få modne planer om ny kraftproduksjon som er sannsynlig å kunne realiseres på kort sikt, men på lengre sikt kan mer ny kraftproduksjon bli realisert og bidra til mer konkurransedyktige kraftpriser.

Enhetsverdien av forbruket er som standard satt til middels verdi. Enhetsverdivurderingen handler om hvor stor verdiskaping det nye tilknyttede forbruket har. Statnett vurderer ikke enhetsverdien av ulike typer forbruk som ønsker nettkapasitet. Vi setter som standard verdivurderingen til middels slik at omfanget blir avgjørende for størrelsen på virkningen. Vi tar således ikke stilling verdi av en omfordeling mellom forbruk som er reservert, i kapasitetskø eller allerede i drift.

Kulturfaglige innspill

I innspill fra Nordland Fylkeskommune pekes det på at det er høyt potensial for funn av kulturminner i aktuelle områder, og at forholdet til automatisk fredete kulturminner må avklares før konsesjon kan gis. Det vises til behov for arkeologiske registreringer etter kulturminneloven § 9, og at slike undersøkelser bør planlegges og bestilles i god tid før konsesjonsbehandling.

Fylkeskommunen viser videre til relevante veiledere og kunnskapsgrunnlag for vurdering av kulturmiljø, samt til roller og ansvar i konsesjonsprosesser, herunder Sametingets myndighet for samiske kulturminner.

Statnetts kommentar:

Innspillene tas til orientering. Konseptvalgutredningen er på overordnet nivå og omfatter ikke konkrete traséer eller arealavklaringer, og gir derfor begrenset grunnlag for detaljerte vurderinger av kulturminner.

Forholdet til kulturminner vil bli utredet som del av en eventuell konsekvensutredning i forbindelse med konsesjonssøknad. Nødvendige arkeologiske registreringer etter kulturminneloven § 9 vil bli gjennomført i senere planfaser når tiltaket er tilstrekkelig konkretisert.

Statnett vil ha dialog med kulturminnemyndighetene om plan og tidspunkt for utredninger og registreringer som del av videre prosjektplanlegging og forberedelse til eventuell melding og konsesjonssøknad etter energiloven.

Planlegging og gjennomføring av nettiltak for økt kapasitet går for sent

Det er gitt innspill om at planlegging og gjennomføring av nettiltak for økt kapasitet går for sent i forhold til behovet for ny nettkapasitet, og det etterlyses raskere fremdrift og parallelle utbyggingsprosesser for å unngå forsinkelser og sikre regional industriell vekst.

Statnetts kommentar:

Statnetts erfaring tilsier også at ledetidene for nettutvikling er lange, fra oppstart med behovsvurderinger og planlegging, gjennom konsesjonsprosesser til bygging og idriftsettelse av anlegg. Dette er prosesser som er styrt av lover og forskrifter, med konsesjonsprosesser, høringsrunder og det kreves grundige konsekvensutredninger.

Det er nå betydelig fokus hos politikere, myndigheter og i bransjen for å redusere ledetidene for både nye nettanlegg og produksjonsanlegg. Gode og tilstrekkelig grundige utredninger, godt samarbeid og koordinering, effektive konsesjonsprosesser, og ikke minst lokal støtte til nye tiltak er viktig for å kunne oppnå raskere fremdrift.

Det er et omfattende nettførsterkningsbehov i hele landet, både i transmisjonsnettet og på lavere nettnivå. For en samfunnsøkonomisk rasjonell utvikling av kraftsystemet er det viktig at tiltak planlegges og gjennomføres i en rasjonell rekkefølge. Det vil ikke være mulig å gjennomføre alle viktige nettiltak samtidig. Utviklingen må være godt koordinert mellom nettnivåene.

Problemstilling at modne prosjekter som kan realiseres raskt stilles bak i kapasitetskøen

I innspill løftes det en problemstilling om at modne prosjekter bak i kapasitetskøen må vente lenge på kapasitet fordi prosjekter tidligere i køen med lav sannsynlighet for realisering får ta opp plass i lang tid. Det anmodes om at tilgjengelig kapasitet frigjøres til modne prosjekter som kan ta kapasiteten i bruk, som er byggeklare eller nærmer seg investerings-beslutning. Det er planer om mye ny industri også under Rana. Og det poengteres at få steder er mer egnet for kraftforedlende etableringer enn Mo Industripark, og at nettutviklingen må tilpasses forbruksveksten i Rana.

Statnetts kommentar:

Statnett har forståelse for problemstillingen som reises. Statnett følger forskriftskrav og bransjenorm mht. modenhetsvurderinger og rekkefølge i kapasitetskøen, der prosjektenes plass i kapasitetskøen er iht. dato for når prosjektet er vurdert å være modent. Kravene skal sikre at kapasiteten reserveres til prosjekter med høy realiseringsevne. Statnett innførte strengere modenhetskrav for forbruksprosjekter over 100 MW fra 1. juli 2026, der de to viktigste endringene er at arealet må være regulert til

riktig formål og at prosjektet må realiseres innen 6 år fra modenhetsdato. Mer informasjon om dette finnes på Statnetts nettsider.

Når det gjelder Rana spesifikt, er det reservert kapasitet til noe økt forbruk i dagens nett. Videre har Statnett pågående prosjekt som vil gi økt transformerings-kapasitet og legge til rette for mer forbruk. Planen er at tiltaket skal være i drift ila 2029, men dette er avhengig av når konsesjon foreligger.

For Rana/Svabo er det en betydelig utfordring med flimmer fra 7 Steels stålovn i Mo Industripark, som bl.a. medfører at dagens nettkapasitet ikke utnyttes effektivt. Manglende fremdrift hos 7 Steel med å gjennomføre pålegg for å løse problemet med flimmeret har bidratt til å forsinke nettutviklingen i Rana. At pålagte tiltak for å dempe flimmeret gjennomføres er avgjørende for å kunne utnytte dagens nett og ny nettkapasitet effektivt, og samtidig unngå at flere også lokalt blir påvirket av flimmeret.

I KVV Helgeland og i Områdeplan Helgeland og Salten fremgår det at økt nettkapasitet i og inn til Rana er en del av planen for Helgeland. I våre løsningsvalg og prioriteringer av tiltak tilstreber vi å gjennomføre tiltak i en mest mulig rasjonell rekkefølge. Vi ser tiltak i sammenheng med andre nettbegrensninger, dvs. at lokale nettbegrensninger ses i sammenheng med områdebegrensningen inn til Helgeland. Vi tar også hensyn til rekkefølgen i kapasitetskøen. Endringer i kapasitetskøen kan endre våre prioriteringer og rekkefølgen for netttiltak.

Statnett ønsker god dialog og åpenhet, og stiller gjerne i møter.

Innspill fra reinbeitedistriktene

Reinbeitedistriktene formidlet at når konsepter berører flere ulike reinbeitedistrikter er det krevende å ta stilling til. Det ble poengtert at det er krevende å gi et entydig svar da påvirkningen er forskjellig fra distrikt til distrikt, og at det som er bra for ett distrikt kan være ugunstig for et annet distrikt. Det er derfor nødvendig med konsekvensutredning av alle aktuelle konsepter for å få belyst og vurdert alle forhold.

Det ble bl.a. uttrykt bekymring for om det blir mer krevende for reinen å krysse traseen for en 420 kV-forbindelse i forhold til dagens 220 kV mot Sverige. Reinen krysser denne ledningen flere ganger i året. Statnett ble oppfordret til å vurdere kabling i spesielt sårbare områder, bl.a. kabling over Røssvatnet.

Statnetts kommentar:

Statnett vil gjennomføre konsekvensutredning av de aktuelle konseptene. Vi har i KVUen ikke landet på om punkt for tilknytning i Norge skal være Nedre Røssåga eller Marka, nettopp fordi vi i denne tidlige fasen ikke har hatt mulighet for å gjøre tilstrekkelig grundige vurderinger av areal- og miljøkonsekvenser og konsekvenser for reindriftsnæringen. Dette vil gjøres i det videre planarbeidet og som en del av

konsesjonsprosessen. Vi vil ta initiativ til videre dialog med bl.a. reindriftsnæringen i den videre utredningen av løsningsvalg, og NVE vil også gjennomføres formelle høringsprosesser som en del av konsesjonsbehandlingen.